

Samenvatting CPB Document 154, 'The economic effects Croatia's accession to the EU'

De Europese Unie (EU) vormt een markt van ongeveer 500 miljoen consumenten. Met de twee laatste toetredingsgolven in 2004 en 2007 heeft de EU zich uitgebreid tot Midden en Oost Europa. De meeste Europese landen zijn nu EU-lid en een aantal niet leden wil graag toetreden. Kroatië, Macedonië and Turkije zijn kandidaat leden en de meeste landen in Zuidoost Europa hebben Stabilisatie- en Associatieakkoorden met de EU getekend. Wat zijn de economische gevolgen van EU toetreding voor de kandidaat- en huidige lidstaten?

De afgelopen jaren heeft het CPB de economische gevolgen van de twee laatste toetredingsgolven onderzocht en de mogelijke toetreding van Turkije. Dit document concentreert zich op de economische gevolgen van een mogelijke toetreding van Kroatië tot de EU, wat ook illustratief kan zijn voor het mogelijke lidmaatschap van andere landen in deze regio. Sinds 1 februari 2005 is de Stabilisatie- en Associatie Overeenkomst tussen Kroatië en de EU van kracht en op 3 oktober 2005 zijn de onderhandelingen over een EU-lidmaatschap begonnen. Ongeveer 80% van de handel tussen Kroatië en de EU is inmiddels al geliberaliseerd. Echter toetreding tot de interne markt behelst veel meer dan handel zonder importheffingen. Dit CPB Document concentreert zich op deze laatste effecten, d.w.z. de economische gevolgen van de Kroatische toetreding tot de EU via marktintegratie. Het tweede aspect van het Kroatische EU-lidmaatschap dat we analyseren is de hervorming van Kroatische instituties als gevolg van het lidmaatschap van de EU. De keuze voor deze aspecten van de uitbreiding impliceert dat we geen rekening houden met bijvoorbeeld de mogelijke toetreding van Kroatië tot de EMU, of de consequenties van het cohesiebeleid of het gemeenschappelijke landbouwbeleid. De gevolgen van het cohesie- en landbouwbeleid zijn moeilijk te voorspellen, omdat het resultaat van de toetredingsonderhandelingen nog niet bekend is. Daarnaast houden we geen rekening met directe buitenlandse investeringen, omdat onze analyse zich concentreert op de gevolgen voor de handel.

Toetreding van Kroatië tot de interne markt

Een belangrijk aspect van de toetreding betreft de interne Europese markt. Kroatië moet immers gaan voldoen aan het interne-markt acquis. Dit zal op korte termijn aanpassingskosten met zich meebrengen. Op langere termijn zal het evenwel leiden tot een vermindering van de handelsbelemmeringen en daardoor tot meer economische integratie. De toetreding van Kroatië tot de interne markt kan op drie manieren de handel stimuleren. Allereerst door het verminderen van administratieve barrières, zoals de kosten van douaneformaliteiten, vertragingen aan de grens en andere grensbelemmeringen. Ten tweede betekent de interne markt dat technische handelsbarrières verminderen. Zo kent de EU allerlei vormen van wederzijdse erkenning, minimumvoorwaarden of geharmoniseerde productstandaarden die de handel tussen landen

vergemakkelijken. Ten slotte kan de Kroatische toetreding ook de politieke en macro-economische stabiliteit van Kroatië ten goede komen en daarmee bijdragen aan de omvang van het handelsverkeer.

Met behulp van een graviteitsvergelijking hebben we een inschatting gemaakt van de potentiële handel tussen Kroatië en de EU na de toetreding. Op basis van deze vergelijking blijkt dat de bilaterale handel nog met circa eenderde zou kunnen stijgen als Kroatië volwaardig lid is geworden van de EU. Vooral in de sectoren textiel en kleding, landbouw, voedselproducten, zakelijke diensten en handelsdiensten lijkt de handel het meest toe te nemen.

Deze geschatte handelstoename hebben we vervolgens vertaald naar een non-tarifaire handelsbelemmering. Deze weerspiegelt de kosten van het niet deel uitmaken van de interne Europese markt. Het wegnemen van deze belemmering zou de handel doen stijgen met het geschatte percentage. Met het algemeen evenwichtsmodel *WorldScan* hebben we de toetreding van Kroatië tot de interne markt geanalyseerd door gebruik te maken van deze non-tarifaire belemmering. Daarbij starten we met een zogeheten basisscenario, waarin de huidige situatie min of meer naar de toekomst wordt doorgetrokken. In dit scenario groeit de Kroatische economie 2,5% sneller per jaar dan de Europese economie als gevolg van de mogelijkheden voor imitatie en inhaalgroei in Kroatië. Vervolgens simuleren we een geleidelijke afbouw van de geschatte non-tarifaire belemmeringen. We evalueren de uitkomsten na 15 jaar.

De resultaten laten zien dat Kroatië een extra welvaartswinst boekt in 2025 (gemeten in termen van reëel particulier inkomen) ter grootte van 1,1 miljard euro. Consumptie is in 2025 zo'n 2,5% hoger in vergelijking met het basisscenario. Dit effect weerspiegelt de voordelen van regionale integratie, zoals specialisatie en handelscreatie. Het effect voor Kroatië is groter dan voor de EU. In die landen is het effect weliswaar positief, maar verwaarloosbaar in kwantitatieve termen. De reden voor dit kleine effect is dat de EU slechts een half procent van haar goederen naar Kroatië exporteert, terwijl andersom de EU de belangrijkste handelspartner is voor Kroatië. Vooral de textiel- en kledingproductie in Kroatië groeien fors volgens onze schattingen. Deze stijgt met meer dan 30%. Dit gaat deels ten koste van de textielsectoren in de nieuwe EU-lidstaten uit Midden- en Oost Europa. Gemiddeld genomen gaan die landen er niet op achteruit door de Kroatische toetreding tot de EU.

Hervorming van Kroatische instituties

Indien Kroatië erin slaagt haar eigen instituties te hervormen als reactie op het lidmaatschap van de EU, kunnen de economische effecten voor Kroatië aanzienlijk groter zijn dan hierboven geschetst. Instituties die de markteconomie beter ondersteunen en minder corruptie kunnen namelijk bijdragen aan de concurrentiepositie van Kroatië en daarmee aan de handelsintegratie met andere landen. Om te onderzoeken hoe belangrijk dit aspect is, hebben wij de graviteitsvergelijking nogmaals geschat met daarin de zogeheten Transparency International

Corruption Perceptions Index. Deze blijkt van groot belang voor de handel. Zo blijkt dat indien de instituties in Kroatië worden verbeterd tot het niveau van Portugal, de totale export van Kroatië met meer dan 50% kan toenemen. Hierbij moet wel aangetekend worden dat een dergelijke verbetering van instituties niet eenvoudig is en het veel tijd en inspanning kost om dit te bereiken. Het inkomen per hoofd kan daardoor stijgen met zo'n 8%. De welvaart neemt met 5,6 miljard euro toe. Deze effecten van institutionele hervormingen zijn dus groter dan de toetreding tot de interne markt, maar de effecten van institutionele hervormingen moeten wel geïnterpreteerd worden als een bovengrens. Hoewel EU-toetreding enige institutionele hervormingen vereist gaat dit lang niet zover als de hier gesimuleerde hervormingen. Daarnaast zou Kroatië dit hervormingspad ook zonder toetreding tot de EU kunnen volgen.